

Uddrag af Martêraqs selvbiografi

oversat af Regitze Margrethe Søby

Mine forældre var fra Upernavik. Min far, født i 1845, hed Niels Martin Abrahamsen Nielsen. Min mor, født i 1850, Marie Jonasine.

Min far blev som kateket forflyttet fra Upernavik nordover og kom til Ike-rasârssuk.¹ Jeg blev født samme efterår, nemlig den fjerde oktober 1883. Da vi siden flyttede til Itivdliarssuk, tilbragte jeg min barndom dér.² Dengang havde kateketerne (lærerne) kun få penge. Derfor var vi fattige, også fordi min far ikke kunne tage ud i kajak, eftersom han var kajaksvimmel. Til bopladsfæller havde vi Enok med familie og Pângo's mange børn. Vi havde fangere som bopladsfæller. Også jeg havde adskillige søskende. Vi voksede op i vort lille hus, som var bygget af tørv, og som endda ikke havde trægulv. Til trods for, at vore forældre og vi børn ofte led sult, plejede vi at nyde tilværelsen, fordi vi så godt som altid var raske. Navnlig om foråret, når vi begyndte at fange ūtut (sæler, der ligger på isen), var der ingen, der mærkede sult. Eftersom min far ingen hunde havde, plejede han at begive sig på ūtoq-fangst til fods, og da han

som regel fik god fangst, var det vældig dejligt.

Da han engang begav sig afsted på ūtoq-fangst, og vi som sædvanlig fulgte efter ham og ventede på ham, gav vi os til at koge mad. Da fik vi pludselig øje på noget usædvanligt i nærheden af Pikiutdleq. Det virkede mystisk, og da jeg kiggede nærmere efter, så jeg, at det var en bjørn. Jeg sagde, at vi hellere måtte tage hjem, da vi mærkede, at vi var bange for bjørnen. Vi observerede især dens tunge gang og flygtede derfor hjemover efterladende den kogende gryde. Vi nærrede stor ængstelse for vor far, men han ankom uden at have lidt skade og uden at have set dyret. En af naboerne på en boplads øst for os var så heldig at nedlægge denne bjørn.

Den boplads, hvor jeg voksede op og har tilbragt min barndom, bør jeg min-des med glæde, og det, selvom vi ikke altid har haft lige morsomme vilkår dér. Men jeg følte glæde, når jeg var sammen med mine forældre og søskende, og de var raske. Endskønt min far og mor ofte led nød og havde sorger, var de kristne mennesker, som stræbte efter

sandheden. Vor far skulle ikke blot undervise os i at læse, men måtte også lægge alle kræfter i for at skaffe os de materielle fornødenheder. Hvor ofte jeg end som voksen har talt om mine forældre, har jeg aldrig kunnet nævne dem med betegnelsen „kavsak“ (betyder: sølle). Jeg plejede at omtale dem som ringe stillet i visse henseender, men uden at gøre det på anden måde. Jeg har ofte hørt, at andre mennesker har omtalt deres forældre som „angutikavsaga“, „arnakavsaga“ (min sølle far, min sølle mor). Da de endnu levede, talte jeg ikke i utaknemmelighed til dem, men derimod taknemmeligt. Så ofte jeg kaldte på dem eller omtalte dem, anså jeg det for bedst at anvende betegnelsen „far“ og „mor“.

Min mor nåede en høj alder, idet hun døde i Ikermiut d. 5. marts 1925 næsten 75 år gammel. Mine forældre døde som kristne. Da min far blev klar over, at han skulle dø, formanede han gentagne gange os børn og vor mor om, at vi skulle stræbe efter at føre et ordentligt liv, eftersom han ikke længere kunne være hos os. Efter at han havde sagt disse ord til os, ord, det nok var værd at følge, døde han d. 26. juni 1898. Da vi ikke længere havde vor far, og mor dengang ikke havde slægtninge i nærheden, var vor situation ret kritisk. Den ældste af os, min storebror Kalâq, var endnu ret uerfaren, og min storesøster, Judithe, var lige blevet konfirmeret. Mine to yngre søstre og jeg var endnu børn. Da vi stod uden vor far, havde vi heller ingen mulighed for at blive undervist. Følelsen af afsavn og længslen efter vor far, også i hans funktion som kateket,

var stor. Navnlig i slutningen af måneden, for dengang drømte man ikke om at give enkepension til efterladte kateketkoner.

Idet jeg nu vil vende tilbage til min barndom i Itivdliarssuk, skal jeg omtale denne. Det første, jeg kan huske, var Itivdliarssuk. Vort hus bestod udelukkende af tørv og havde kun tag og briksebrædder af træ. Gulvet og væggene var derimod ikke af træ. Væggene var dækket af skind, og vinduet bestod af sammensyede tarme. Ih, hvor var det dejligt at være sammen med mine forældre og søskende, dengang da de alle var sunde og raske. Selvom vi var klædt i laser og pjalter og ofte led sult, nærrede vi ingen bekymring, når vi mærkede, at vore forældre var glade. De sørgede godt nok over de af deres børn, som var døde. Eftersom far tidligt på sommeren ikke kunne ro i kajak, tog han ud på ederfuglefangst. Når vi vågnede om morgenen, var han der ikke. Hver gang han henimod aften dukkede op nordfra, fra det fjeld, hvor han plejede at være på udkig, og han kom bærende på ederfugle, hvor var det dog glædeligt. Han plejede at fange nogle rigtig fede hunederfugle og nogle store hanfugle. Dengang smagte al slags mad godt. Undertiden spillede det ingen særlig rolle for de gamle. Vi børn spiste godt af ederfuglene, navnlig af de fugle, der var fanget i garn.

Da jeg som barn begyndte at ænse mine omgivelser, havde vi som bopladsfæller også et meget gammelt ægtepar, Pângo og hans kone, Quneqitôq.³ Deres børn var: Ersaitsoq, Enok, Hanserssuag og Vita. Det var brødrene. Søstrene var



Kraulshavn.

Fot.: Keld Hansen (1968).

følgende: Pingmiluk, Silánguaq, Erdloq og Imerta.

Pângo og hans familie var ikke døbt. Først som voksne blev de døbt. Ved dåben fik Pângo navnet Gabriel og hans kone navnet Ane. På dette tidspunkt var

nogle af Pângos børnebørn voksne og allerede gift.

I vor barndom, mens vore forældre endnu var raske, hørte det til de fornøjelige begivenheder, hver gang storbåden kom med varer. I Itivdliarssuk

var der et pakhus, hvis vægge bestod af lutter sten, og som indeholdt et depot af handelsvarer. Blandt de ting på det sted, jeg kan huske, var følgende: Bøsser, ammunition, krudt, knaldhætter og bly. Dengang fandtes der kun forladerifler og haglbøsser i handelen. Af fødevarer fandtes der hvide og sorte skibsbrød, byggryn, gule ærter, havregryn, pudder-sukker, krystalsukker, rugmel, tobak, kaffe, rulletobak i plader og skråtobak. Der var blot ét depot. Selvom storbåden først kom med varer i september, så plejede handelsvarerne efterhånden først at slippe op om foråret. Kun ammunitionen til bøsserne slap ikke op. Dengang var det spæk, der blev solgt meget billigt. Ét kg, svarende til to pund, kostede 8 øre. Et sælskind 45 øre. Et lille skind fra en remmesælunge 90 øre. Et klap-mydseskind nr. 1 75 øre, nr. 2 60 øre. Et skind fra en stor sortside 60 øre el. 65 øre. Et stort bjørneskind nr. 1 40 kr., nr. 2 (en hunbjørn) 32 kr., nr. 3 24 kr., nr. 4 10 kr. Et blåræveskind 6 kr., et hvidræveskind 4 kr.

Ja, da vi var børn, kunne vi mærke, at julen blev anset for at være en meget betydelig begivenhed. Om foråret og om sommeren blev de bedste skind udtaget til klæder, såsom hvide afhårede skind, farvede skind og smukke skind med hårrene på. De skulle først bruges til klæder til jul. Endvidere blev det smukkeste klædestof lagt til side og gemt til julen, stof, som hørte med til handelsvarerne. Og når endelig julen indtraf, nød man at spise frossent kød, hengemte og gærede kødprodukter og frossent spækskrab fra skindene. Ved juletid kunne man også se folk spise dansk mad. Dengang var de

ældre også meget glade for julen, selvom de ikke havde så meget at glæde sig over. Mens vi var børn i Itivdliarssuk, kom folk fra Ikerasârssuk østfra og sang salmer udenfor husene julemorgen. Vi håbede altid, at vejret ikke ville blive dårligt, for så kunne de rigtig komme til os. Endvidere plejede vor far at gå til folkene derovre og afholde gudstjeneste. Det var ham, der stod for gudstjernerne derovre. Således plejede jeg at mindes julen.

På det tidspunkt, jeg blev konfirmeret, følte jeg mig meget ubetydelig, fordi jeg ikke kunne udrette noget rigtigt. Dog var jeg begyndt at fiske ulke og hellefisk gennem isen. På den tid fiskede man uden langline. Ved vor boplads, Itivdliarssuk, fandtes der godt med hellefisk; men de var ganske små. Når vi begav os ud for at fiske hellefisk, og solen var begyndt at varme lidt, var turen ud til fiskepladsen meget fornøjelig for os børn; vi legede nemlig undervejs. Ude på fiskepladsen fik en af os undertiden nogle hellefisk med en fiskesnøre. Dengang bestod snørerne kun af liner, der var smurt godt ind i spæk, og de var ikke særlig elastiske. Det var ganske klart, selv for os børn. Fiskerne byggede læmure af sne, og selvom det blæste svagt, havde de det mægtigt med varme ved siden af deres fiskehuller. Når solen skinnede, og det blev ud på dagen, tog de deres sælskindspelse af, og så stod de og fiskede kun iført deres anorakker. Man syntes, at dette fiskeri var morsomt, og en fisker kunne på én dag få indtil 15 hellefisk. Også dengang var hellefiskene meget eftertragtede at fange.

Når jeg tænker så langt tilbage, jeg kan huske, fandtes der ingen mennesker nord for os. Først på et senere tidspunkt, da min erindring blev tydeligere, bosatte Ítuerssuaq og hans lillebror Mákorssuaq sig norden for os, Ítue i Kûk og Mákorssuaq i Mernoq i nærheden af Kûk, en plads på den samme ø. Begge kom fra Áipe. Senere fulgte deres familier efter dem. Da der endnu ikke fandtes mennesker i Kûk, var omegnen dér et godt sted til fangst på bjørn. Folk plejede hyppigt at tage derop på slæde for at gå på bjørnejagt. Enok og hans storebror, Ersaitsoq, fra Itivdliarssuk var blandt dem, der havde for skik at drage derop på bjørnejagt. De to var den gamle Pângos og hans kones ældste sønner. I min barndom var de to brødre ikke helt unge. Jeg holdt til sammen med Pângos yngste børn. Om Pango kan jeg erindre, at selv til sine egne børn var han ikke i stand til at gå på besøg, uden at en eller anden bar ham på ryggen. Han døde af alderdom omkring 1888–89. Hans kone var vistnok noget yngre, og hun plejede at gå på besøg i andre huse, når nogen førte hende ved hånden. Da ét år var gået efter hendes mands død, døde hun også.

Tugssâq

Året efter min faders død hentede min morbror Jan os i en konebåd, og vi flyttede til Tugssâq. Det var ganske vist vanskeligt at skulle forlade Itivdliarssuk. Da vi skulle rejse derfra, følte vi, at vi holdt af denne boplads, hvor vi var vokset op, og at vi holdt af menneskene der. Så ofte jeg den dag i dag kommer til at

mindes Itivdliarssuk, som nu er et folketomt og forladt sted, føler jeg, at jeg elsker denne boplads.

Da jeg blev så gammel, at jeg kunne begynde at udrette lidt, havde jeg for sædvane at fiske små ulke på isen. Endnu inden jeg blev konfirmeret, følte jeg ofte, at jeg havde megen gavn af mit småfiskeri. Under opholdet i Tugssâq, og navnlig efter, at min storebror omkom, fandt min mor og jeg fortrosthed ved dette fiskeri alene. Vi havde vort eget lille hus, opført kun af tørv, men det var lunt. – Eftersom min mor aldrig frådsede med de små ulke, som jeg fiskede, plejede vi altid at have godt at spise af dem. Af og til havde jeg ganske vist fanget ulke, men vi måtte vente med at spise dem, fordi min moders lampe var uden spæk, og hun derfor ikke kunne koge dem. Først når der var spæk, kunne vi gå igang med at fortære dem. Ja, undertiden sad vi temmelig længe uden spæk, og vort lille hus blev koldt. Når lampen så blev tændt igen, varmede vi os, og der blev lyst igen.

Nu, da vi opholdt os i Tugssâq, boede min storesøster Judithe hos min morbror Jan. Han og hans kone var barnløse. Hans kone, Kálat, var et af Pakês mange børn. Denne kvinde var krævende og streng. Hendes mand, Jan, min moders lillebror, der gik haltende på et dårligt ben, sagde ikke synderlig meget. Min mor holdt meget af sin bror, og hun ville hele tiden have, at jeg skulle hjælpe ham med hans arbejde. Jeg bestilte næsten ikke andet end at hjælpe ham. Skønt min storesøster og jeg undertiden under arbejdet kom til at gøre noget forkert, og hans kone ordentlig

skældte os ud, lod vi os ikke afskrække. Vi havde medlidenhed med vor morbror, som havde et dårligt ben, og vi kunne ikke andet end hjælpe ham. Da han havde konebåd, roede vi for ham hele sommeren hen til de steder, hvor han ville for at søge efter sæler, eller vi fulgte ham til Eqalugârssuk på laksefangst. Først når det blev efterår, plejede jeg at opholde mig hos min mor.

Da jeg fyldte seksten år, hjalp forstanderskaberne mig med at få en kajak. Min morbror fremstillede en kajak til mig uden at lave nogen fejl på den, da han var en fremragende håndværker. Fra da af begyndte jeg også at kunne fiske om sommeren. Jeg ejede en riffel, min faders forlader, og den var vældig god at skyde med. Så ofte jeg havde ammunition, kunne jeg ved hjælp af denne fange fugle til at koge. Da jeg nu var kajakroer, kunne jeg endvidere tjene en skilling ved at ro til Qagsserssuaq med spæk i lasten.

Omsider begav jeg mig ud til fods for at sætte mine egne garn, og jeg fangede således sæl i garn. Jeg satte ovenikøbet hyppigt garnene ud temmelig langt borte. Da Knud Rasmussen og hans ledsagere i året 1903 rejste nordpå på ekspedition for at overvintre blandt polareskimoerne, kom de til Tugssâq i slutningen af marts, og da så jeg dem. Dengang var jeg først lige begyndt at gå rigtig på fangst. Det følgende år i marts måned kom der en skønne dag en mand med slæde fra Erqordleq til Tugssâq. De, som i fjor var rejst nordpå, var kommet tilbage til Tasiussaq. Man sagde, at de som ledsagere havde udbøtte beboere nordfra med seks slæder. Disse

polareskimoer hed således: 1) *Uluagtôq*, 2) *Panigpak*, 3) *Pualuna*, 4) *Manigsoq*, 5) *Piuitsoq*, 6) *Ûssârqak*. Da de ikke kunne komme anden vej, når de ville til Upernavik, så imødeså vi med glæde og forventning at skulle se dem. Ja, da vi allerførst så dem, virkede de meget fremmedartede, og vi forstod ikke rigtigt deres sprog. Navnlig Ûssârqak var ejendommelig, eftersom han virkede temmelig klodset. Idet han trådte på tæerne, gik han slingrende af sted, og med sit lange hår virkede han meget forskellig fra os andre. Da vi første gang så dem, virkede deres klæder og lange hår meget frastødende. Da de rejste omkring her en del af året, og da de plejede at være i Tugssâq, vænede vi os snart til dem og begyndte at kunne forstå deres sprog.

Da jeg begyndte at rejse rigtigt omkring, ledsagede jeg hvert forår de folk, der tog ud til de engelske hvalfangere ved Kingigtoq. Af og til foregik det med konebåd, og til andre tider med kajak. Jeg mindes tydeligt, da jeg første gang fulgte med de folk, der drog ud til de engelske hvalfangere. Mens vi sejlede i kajak til Kingigtoq, gav en af fangerne, *Ilîngaq*, mig besked på, hvad jeg skulle gøre. Når vi færdedes blandt englænderne, ville han ikke være i stand til at holde øje med mig. Når englænderne gentagne gange råbte disse ord: „Slubke-ka, slubke-ka“, så skulle de altså til at rejse derfra. Da jeg senerehen hyppigt færdedes blandt englænderne, så forstod jeg udmærket godt, at hver gang de skulle til at rejse, så plejede de at råbe således. Jeg syntes hvert år, at denne tur med konebåd til englænderne



Kraulshavn.

Fot.: Keld Hansen (1968).

fra Tugssâq til Kingigtoq var en vældig dejlig oplevelse.

Jeg var som sagt begyndt at fange små sæler. I sommeren 1906 kom præsten i Upernavik, Tobias Mørch, til Qagsserssuaq for at gøre tjeneste som præst, og jeg fulgte i kajak med de folk fra Tugssâq, som ville rejse til præsten.⁴ Dengang var kateketen i Tugssâq, Gabriel Løvstrøm, bortrejst. Da vi skulle til gudstjeneste, traf vi præsten i Qagsserssuaq. En aften, da jeg opholdt mig

udendørs, idet jeg var sammen med nogle unge, råbte præsten og vinkede til mig. Nøgende nærmede jeg mig ham, eftersom jeg følte mig genert overfor ham. De unge turde næsten ikke komme til ham. Overfor de voksne virkede han ganske vist ikke således; men overfor de unge føltes han uvenlig, og de mente, at de måtte tage sig i vare for ham. Da jeg kom hen til ham, sagde han til mig, at nu var kateketen rejst bort. „Skriv navnene op på de personer, som vil til

alters i morgen; du kan gå ind i husene og teltene og spørge. Når du har skrevet dem op, så bring beskeden hen til mig. Jeg skal give dig papir og blyant.“ Da jeg meddelte, at jeg kunne skrive, gav han mig noget papir. Han bad mig om kun at skrive deres kaldenavn, og da jeg forlod ham, gik jeg igang med at gøre således. Da jeg var færdig, bragte jeg papiret med navnene til ham, og han modtog det. Idet jeg skulle til at gå bort, bad han mig vente, og jeg blev på stedet og ventede. Da han var færdig med at læse navnene, så han på mig med et mildt ansigtsudtryk og sagde: „Martin, da din far endnu levede, må du rigtig have iagttaget ham, når han skrev folks navne ned. Du har kun fejlet med dette her: Eliûnúla.“ Da jeg kiggede efter på navnelisten, så plejede man at skrive det „Elionora“. Da han havde set det, jeg havde skrevet, sagde han til mig: „I år skal der være kateketelever i Upernavik, og de vil blive undervist i to år. Ifald du har lyst, så kan du godt være med blandt disse elever.“ Først svarede jeg ikke; men så sagde jeg: „Jeg vil egentlig gerne, selvom jeg er tilbageholdende. Alligevel må jeg finde ud af, når jeg kommer hjem, om min mor vil sige ja, for jeg bør give hende besked. Jeg er den eneste fanger for hende, og så er jeg egentlig også glad for at gå på fangst.“ Han svarede mig: „Din far har været kateket. Om du derfor bliver kateket, så vil du netop komme til at fortsætte din faders gerning.“ Da præsten var færdig med sit arbejde, tog jeg hjem, og min mor billigede præstens ønske. Selvom hun skulle vente på mig i to år, så fandt hun sig i det. Jeg vidste egentlig godt,

at da jeg dengang var begyndt at få fangst, så ville hun, når jeg rejste bort, føle savnet af mig.

Jeg rejste til Upernavik alene i kajak fra Tugssâq, skønt min mor nærede bekymring for mig, fordi jeg ikke havde nogen ledsagere. Da det var ganske stille, havde jeg god fremfart.

Jeg blev plejesøn hos Johan Mørch og hans kone Leta. Dér opholdt jeg mig, indtil jeg blev færdig i 1908. Jeg følte mig ganske vist ubehagelig til mode, fordi jeg savnede grønlandsk proviant. Min vært var smed og ikke fanger; men da jeg allerede i min barndom havde prøvet afsavn og sult, kunne jeg nok stå imod lidt mangel og sult.

Vi gik og lærte hos to præster, Tobias Mørch og Knud Balle, og det var meget morsomt. Jeg havde fangstredskaber og kajak, og når vi var færdige med at læse, og vejret iøvrigt var behageligt, så havde jeg for skik at tage ud at fiske. Jeg fiskede ulke og fangede fugle. Således gjorde jeg gavn for mit ophold, og de mennesker, jeg boede hos, syntes vældig godt om det.

I løbet af min tid som elev i Upernavik i årene 1906–08 plejede jeg at fange små sæler. Jeg nedlagde fire remmesæler, heraf to vældig store.

Formodentlig på grund af at jeg var ældre end mine læsekammerater, lod mine lærere mig efter et års forløb prøve en katekets hverv med skoleundervisning og aftengudstjeneste. Først det andet år fik mine kammerater lov til at gøre ligesom jeg.

Da det blev forår, var vort skoleår forbi, for i juli måned var vi færdige. Vi var tre vordende kateketer og havde

vænnet os meget til hinanden. Eftersom vi således havde vænnet os til hinanden, var det vanskeligt at skilles. I de år, vi var blevet undervist, havde vi i fællesskab oplevet både medgang og modgang, og da derfor afskedens stund kom, mærkede vi, hvor nær vi stod hinanden. Da vi var blevet færdige, bestemte præsten de pladser, i hvilke vi skulle placeres. Jeg skulle til Sarfaq, Kåle til Nutârmiut og Frederik til Qagsserssuaq. Da vi var færdige, forærede den nye præst os hver især en flunkende ny bagladeriffel, fordi han var klar over, at vi var glade for at gå på fangst. Det var vel også, fordi de få penge, vi ville modtage, ikke ville blive ret mange sammenlignet med i dag, eftersom vi kun ville få 120 kr. om året i løn.

Da vi kom til Tasiussaq, ventede jeg på lejlighed til at komme til mit kommende bosted, og vi gjorde foreløbig ophold dér. Eftersom folk ved Tasiussaq plejede at nedlægge mange klapmydser, var der ingen, der kom til at længes efter kød. Endelig fik vi rejselejlighed med konebåd. Salomon bragte os til Sarfaq i sin konebåd. Det var det sted, jeg først var kateket, og jeg fik et nyt hus dér. Jeg havde flere gange set beboerne dér, og jeg vænnede mig hurtigt til dem, fordi jeg ofte fulgte med dem på deres rejser rundt omkring. Undertiden var det vældig dejligt og morsomt. Året efter vor ankomst til Sarfaq blev en mængde folk syge om sommeren, og den ene efter den anden døde. Også vi opholdt os der på stedet. Desværre var der tre døde. Da endvidere en kæmpebølge midt om natten på én gang rev syv af vore fæller med sig, var sorgen meget

stor. Der var kun fem huse, og vi mistede ti personer. Det skete d. 3. september 1909, at den stærke sø forvoldte disse ødelæggelser, så vi oplevede dengang noget på vor boplads, som ikke var til at glemme hurtigt. Den voldsomme sø rev to ubeboede huse med sig, undtagen alene nogle små sten. Heldigvis havde beboerne dengang forladt disse. Ved siden af disse huse var der et telt med folk i, tilhørende Filimon og hans familie. Teltet og alle dets beboere forsvandt tillige. Det var trist. Hans skæbne er i høj grad at beklage.

I løbet af dette år kom der i februar måned polareskimoer med post til Tasiussaq, sendt af missionærerne nordpå. Det var de første brevbærere nordfra, og de var ikke døbte. De hed Alataq, Itukutsuk og Sâmik. Efter at de havde været i Tasiussaq og befandt sig på hjemvejen, tænkte så døde denne her Alataq, der var shaman, og det inden de nåede frem. Eftersom han blev syg i sit hoved udenfor Tugtulgissuaq og døde på den tredje dag, efterlod hans ledsagere ham blot i en snehytte og rejste derefter videre nordpå. Således har Itukutsuk senere fortalt mig.

Efter den tid har jeg boet på følgende bopladser: *Tasiussaq*, *Sâtoq*, *Agpalig-siorfik*, *Ikermio* og *Kuvdlorssuaq*.⁵ Mens vi opholdt os i Sarfaq, giftede jeg mig, og først i 1910 fik vi et barn. Jeg fik en søn d. 26. juli, den dato, hvor min far døde. Dengang var vi i Tasiussaq i 1911. Under mit ophold i Tasiussaq kom der igen nogle polareskimoer, idet Knud Rasmussen i januar ankom nordfra med disse som rejsefæller. Da det i april var ved at blive forår, kom end-

videre Peter Freuchen med ledsagere nordfra. Det var allerførste gang, at Peter Freuchen rejste til Tasiussaq nordfra.

Efter at vi havde slået os ned i Sarfaq, kom der i foråret i maj måned polareskimoiske handelsrejsende nordfra til Tasiussaq. Der var to slæder: Uvdloriaq og Masuatsiaq. Tænk, de havde begået drab og kunne ikke forlade hinanden, for dengang havde de endnu ikke modtaget undervisning. Masuatsiaq var den ældre. Idet de virkelig troede, at Qajoqupaluk var en heks, så havde de slået hende ihjel.

Ved stedet Ikermiut var der en stærk bølgegang, men eftersom vore forfædre til trods herfor havde benyttet dette sted som boplads, så fandtes der en mængde husruiner. Da vi tilbragte tyve år dér, var der tider, hvor vi havde temmelig godt med forråd, og andre tider, hvor vi led nød. Vi var kommet igennem disse år, og indtil da havde Sålat og vore ni børn kun været raske. Ja, nu var jeg 70 år og Sålat 65. I året 1954 levede vi endnu sammen med vore ni børn.

I 1955, d. 29. marts, havde vi 45-års bryllupsdag, og det var fornøjeligt. Endnu er alle vore børn raske, og de af vore børnebørn, som ikke fejler noget, udgør nu 28.

Sålat og jeg gik ind i året 1958. Vi havde det godt. Nu begyndte vi at få oldebørn. Den ældste af vore børnebørn, som befandt sig sydpå i Jakobshavn, Søren Karlsen, skrev denne sommer, at han havde fået en søn.

Året 1960, d. 17. januar, blev jeg afhentet med slæde og bragt til infirmeriet i Kraulshavn, hvor jeg skulle se at blive

rask igen. Jeg havde vrøvl med maven og gigt. Mens jeg opholdt mig på sygeplejestationen og var begyndt at komme mig og gå lidt ud, fejrede vi en betydningsfuld dag for mig og Sålat. Vi festligholdt nemlig vor 50-års byllupsdag. Der var dengang gået 50 år, siden vi blev gift, og endvidere havde vi 50 sunde efterkommere. Hvem skulle derfor ikke kunne kende os, og hvem ville Sålat og jeg takke og prise og holde i ære. Det var Gud. Fordi Han lod os opleve sådan en vigtig dag, lovpriser jeg Ham, takker Ham og holder Ham i ære, Amen.

Dengang var seks af vore børn til stede. Da tre af dem opholdt sig på andre pladser, var de ikke nærværende. Uden tvivl havde de i deres hjerte ikke glemt os.

I slutningen af april rejste jeg og Sålat igen hjem med slæde fra Kraulshavn til Kuvdlorssuaq. Eftersom vejret var vældig fint og dejligt, tilbagelagde vi vejen med lethed, og endnu inden aften ankom vi i god behold til Kuvdlorssuaq.

Siden den tid har jeg ikke kunnet blive rigtig rask, for jeg er syg af gigt og har dårlig mave. Undertiden har jeg det skidt om dagen.

Men heldigvis, d. 7. januar fik jeg og Sålat som sædvanlig et barnebarn. Det skete ved, at Benedikte fik en søn. Så nu har vi oplevet nr. 40 af vore raske børnebørn. Og til alt held, d. 19. juni – første søndag efter trinitatis – blev han døbt og kom til at hedde: Magnus Otto Jens Matthias Hansen.

Noter:

Martin Nielsen, kaldet Martêraq, f. 1883. Død kort efter 1960. Hans far: *Niels Martin*, kaldet Marte, f. 1845, d. 1898. Hans mor: *Marie Jonasine*, kaldet Itakasik, f. 1850, d. 1925.

I et lille gråt håndskrevet hefte på 44 sider har Martêraq givet en beskrivelse af sit eget liv i en periode fra 1880'erne til 1960. De første 14 sider er skrevet med blæk. Det ser ud til, at han udover disse 14 sider har skrevet endnu 2 sider med blæk; men dette ark er tydeligt blevet revet ud. Han har derefter fortsat med blyant. Jeg er ikke klar over, om heftet er skrevet i løbet af længere tid eller på én gang. Nogle steder har det været vanskeligt at afgøre, om der skulle oversættes i nutid eller datid. Jeg har dog fundet det mest hensigtsmæssigt at skrive beretningen i datid.

Kun et uddrag af selvbiografien, hvori der forekommer en del gentagelser, er gengivet her.

På landsmuseet i Godthåb findes endnu et

eksempplar af Martêraqs selvbiografi. Dette eksemplar, der egentlig var bestemt til publicering i „Avangnâmioq“, virker mere fyldestgørende og indeholder en mægte morsomme og interessante detaljer.

1. Ikerasârssuk – nu lagt sammen med Nutârmiut.
2. Itivdliarssuk – nu nedlagt boplads.
Tugssâq blev udsted i 1923 i stedet for det nedlagte Qagsserssuaq.
Tasiussaq blev udsted i 1805.
3. Pångo (bryderen) og Quneqitôq (den meget smukke). Tilflyttere fra Umánaq-distriktet. De har været plejebørn hos en barnløs enke, siden giftede de sig med hinanden (H. Lynge: Inegpait. M. o. G. 90,2. København. – 1955. – p. 19).
4. Tobias Mørch. Grønlandsk præst. Virkede i Upernavik 1874–81, 1887–1908, 1913–14.
5. Sâtoq – nedlagt i 1958.
Agpaligsiorfik – nedlagt i 1924.